

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д-р Надежда Иванова Михайлова-Сталянова,

Катедра по български език,

Факултет по славянски филологии, СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен

„доктор“

в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.1. Филология (Български език- Приложна
лингвистика)

Автор: Антоанета Петева Начева

Тема: „Лингвокултурни различия във високия езиков етикет“

Научни ръководители: доц. д-р Владислав Миланов, доц. д-р Диляна
Денчева

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ № РД 38-98 от 19.02.2024 г съм определена за член на научното жури (рецензент) за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „**Лингвокултурни различия във високия езиков етикет**“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше

образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология (Български език- Приложна лингвистика). Автор на дисертационния труд е **Антоанета Петева Начева** с научни ръководители доц. д-р Владислав Миланов, доц. д-р Диляна Денчева от СУ „Св. Климент Охридски“.

Цялата документация, свързана с докторантурата и изискуема от Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на ЗРАС на СУ “Св. Климент Охридски” за провеждане на процедура по защита на дисертация за придобиването на образователната и научна степен „доктор”, бяха надлежно предоставени на Научното жури и напълно отговарят на всички изисквания.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Антоанета Начева е родена в Плевен през 1993 година. Завършва бакалавърска степен българска филология през 2018 година. През 2019 година завършва магистърска програма „Лингвистика – езикова система и речеви практики“. След завършване на образованието си работи предимно като журналист (Отдел „Спорт“ на вестник „Труд“, репортер в телевизия „Евроком“, редактор/продуцент на новини в „Телевизия Европа“, икономически редактор в сайта expert.bg)

При съответствие на цялата документация и изпълнение от страна на докторантката на всички условия за придобиване на научната и образователна степен „доктор“, в останалата част на рецензията предмет на обсъждане ще бъде изключително дисертационният труд със заглавие „Лингвокултурни различия във високия езиков етикет“.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията се състои от: увод, две глави, заключение, списък на цитираната литература и приложения. Библиографията обхваща 240 заглавия основно на български, на руски и на английски език. Общият обем на дисертационния труд е 283 страници.

В увода авторката въвежда обекта на дисертацията си, а именно: политическите изказвания, както и основните изрази средства, благодарение на които се осъществяват те. – коментарите им и като цяло доколко успешно се реализира официалното публично общуване. А. Начева си поставя за цел да проследи маркираността на изказа и начините, по които се развиват речевите тенденции, да открие евентуални промени в последните няколко години, в какво се изразяват те и как българските граждани възприемат поведението на българските политици. За целта в дисертацията А. Начева анализира речевото поведение на едни от най-популярните лидери на политически партии от парламентарната трибуна на Народното събрание.

Като цел на дисертацията си авторката определя проследяване на речевите стратегии в публичното говорене на някои от най-активните български политици.

По отношение на използваната методология А. Начева определя *наблюдението* като основен свой метод на изследване. От теоретична гледна точка това звучи необосновано, още повече, че в текста на дисертацията ясно се вижда прилагането на комбинация от методи - дискурсен, контекстов, лексикално-семантичен метод на изследване на емпиричния материал.

Първа глава: „Лингвокултурологията – същност и място сред други лингвистични дисциплини“ представлява теоретичен обзор на няколко теории и възможни научни подходи към анализ на езиков материал. Авторката разглежда основните постулати на лингвокултурологията, на теорията за езиковата картина на света (с разграничаване на езикова, научна, концептуална, паремийна), теорията на лингвистичната относителност, дискурсия анализ, речевия етикет. Поради жанровата ограниченост на дисертационния труд тези теории са представени само чрез основните си постулати и идеи, без навлизане в подробности.

Втора глава „Лингвокултурологични характеристики на председателите на политически партии и парламентарно представени групи“ представлява същинският анализ и практическата работа с езиков материал. Тази глава е с приложнопрактически характер и съдържа детайлно изследване на избрани изказвания на лидерите на политическите партии в 47-ото и 48-ото Народно събрание, както и, както ги определя дисертантката, по-известните представители на парламентарно представените групи. Тук

виждаме отделни подглави, които по същество са анализ на отделни изказвания на Кирил Петков, Асен Василев, Бойко Борисов, Мустафа Карадайъ, Корнелия Нинова, Слави Трифонов, Тошко Йорданов, Христо Иванов, Костадин Костадинов, осъществени предимно от трибуната на Народното събрание по време на парламентарни заседания. На изказванията на всеки от тези политици е посветена отделна подглава. А. Начева прави своеобразна „моментна снимка“ на речевото поведение на избраните обекти за анализ, като се съсредоточава върху върху ключови лексеми, които се срещат в изказванията им. Анализът на речевото поведение на всеки политик включва описание на характерни лексикални средства, фонетични отклонения от книжовната норма, така и стилови характеристики на изказванията. В някои случаи са отбелязани специфики на морфонологично равнище, характерни за идиолекта на политика (т.нар. *мекане* на Кирил Петков и Бойко Борисов). Трудно е да се направи обобщение на подхода и начина на анализ, тъй като за всеки политик те са различни. Откриваме анализ както на ключови лексеми, така и на реторични похвати, стилистични фигури. В някои подглави речта е характеризирана от гледна точка на книжовната правоговорна норма.

В тази глава наблюдаваме по-скоро дискурсен анализ, научният подход има много малко общо с лингвокултурологичния и езиковата картина на света. Бих очаквала уеднаквен подход към ексцерпирания материал, тоест анализът на отделните политици да следва общ модел, което би направило изводите по-ясно разграничими, но дисертантката е избрала различен подход, което е авторово решение и също е възможно. Забележките ми са по отношение на структурата, проблемните места са уловени от самата А. Начева: „Макар че мястото на тази част е в уводната глава, тук ще бъдат коментирани, за да създадат рамка на анализа, който беше отделен като част от втората глава, а в първоначалния вариант на дисертацията беше самостоятелно особен в трета глава. (стр. 237). Самата авторка отбелязва, че мястото не е уместно, това би било уместно да се коригира. Отново прекалено късно в дисертационния текст (чак на стр. 237, а не, както пише авторката – в началото) откриваме засегнати фундаментални за изследването понятия, които са само споменати: „За целите на това изследване е много важно още в началото да изясним концептуално и ясно да разграничим термините политическа коректност (политически език), политическо говорене, политически дискурс и пропаганда“.

Ненужни и неуместни в практическия анализ на речево поведение на отделни политици ми се струват позоваванията на Хегел (стр 113) и теоретичните дефиниции за понятия като терор, геноцид и тормоз (стр 120). В текста има и позоваване на автори и дефиниции, които не са коректно цитирани и не са упоменати в библиографията (Уилям Сафир на стр. 237 и други).

Заключението представлява синтезирано резюме на изследването, което обобщава резултатите и подчертава направените изводи. Изводите по същество са доказателство за научния анализ в дисертацията, особено в частта, подчертаваща изразената речева агресия в българската политическа реч, смесването на езиковите регистри, свърхупотребата на клишета.

Приемам приносните моменти на авторката като адекватна самооценка на дисертационния труд.

Библиографията е богата (240 позиции), цитирани са текстове на български, руски, английски, като отразява основните трудове по проблема

Оценка на автореферата:

Представеният от докторантката автореферат коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. Той съдържа необходимите реквизити, сред които приносите на дисертацията и списък на публикациите по темата.

Преценка на публикациите по дисертационния труд:

Антоанета Начева има 6 публикации по темата на дисертацията,.

Заключение: Дисертацията отговаря на изискванията за присъждане на докторска степен (проведено самостоятелно изследване с прилагане на определена методология и

изготвяне на цялостен научен текст, със специално създадени за целта корпуси).
Авторефератът напълно отразява съдържанието на представения дисертационен труд

Въз основа на гореизложеното мнение, предлагам на почитаемото жури да гласува
положително за присъждането на Антоанета Начева на научната и образователна степен
„доктор“.

.....
(професор д-р Надежда Иванова Михайлова-Сталянова)